

Osastopäällikkö
Liisa Siika-aho

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleistukilain 13 ja 19 §:n ja työttömyysturvalain 10 luvun 4 §:n muuttamisesta (HE 13/2026 vp)

Hallituksen esityksessä HE 13/2026 vp ehdotetaan muutettaviksi yleistukilakia (48/2026) ja työttömyysturvalakia (1290/2002). Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.5.2026. Esityksen keskeiset ehdotukset koskevat yritysomaisuuden myyntivoiton jaksottamista yleistuessa koskevan asetuksenantovaltuuden lisäämistä yleistukilakiin sekä yleistukilain odotusaikaa koskevan säännöksen soveltamatta jättämistä tiettyjen työllistymistä edistävien palveluiden aikana. Esityksessä ei ehdoteta muutosta yleistuen tarveharkintaan.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriötä esittämään näkemyksensä yleistukilain mahdollisesta muuttamisesta siten, että yleistuen tarveharkintaa ei sovellettaisi niihin osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen saajiin, jotka ovat tehneet päätöksen osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle siirtymisestä ennen kuin on ollut tietoa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen vaikutuksista yleistuen tasoon, tai muista vaihtoehtoisista tavoista säätää asiasta. Lisäksi sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt ministeriön arviota mainitun muutoksen vaikutuksista sekä siitä, miten tällainen muutos olisi ministeriön näkemyksen mukaan syytä valmistella ja mitä valmistelussa tulisi ottaa huomioon.

Pyydettyä lisävästineena sosiaali- ja terveysministeriö toteaa seuraavaa.

Yleistuen tarveharkinnasta yleisesti

Hallituksen esityksessä HE 112/2025 vp eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi ei ehdotettu työmarkkinatuen tarveharkinnasta poikkeavaa sääntelyä yleistuen tarveharkinnassa huomioitaviin tulolajeihin. Osittainen varhennettu vanhuuseläke on nykyisin työmarkkinatuen ja 1.5.2026 alkaen yleistuen tarveharkintatuloa. Nykyisin peruspäivärahassa ei ole tarveharkintaa eikä tarveharkintaa sovelleta 55 vuotta täyttäneen henkilön työmarkkinatukeen, jos hän on työttömäksi joutuessaan täyttänyt työttömyysturvalain työssäoloehdon.

Yleistuen saaminen edellyttää taloudellisen tuen tarvetta. Yleistuki on kaikille sen saajille tarveharkintainen. Tarveharkintaa ei sovelleta työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen ajalta maksettavaan yleistukeen. Yleistuen tarveharkinta koskee sellaista henkilöä, jolla on työttömyyden aikana tulorajan ylittäviä jatkuvaluonteisia tuloja turvaamaan työttömyyden aikaista toimeentuloaan. Yleistuen tarveharkintatulona huomioidaan lähtökohtaisesti kaikki muu tulo kuin työtulo. Yleistuen saajan työtulot sovitellaan.

Tarveharkinnassa tuloina ei oteta huomioon ns. etuoikeutettuja tuloja, joita ovat lapsilisä, kotihoidon tuki, yleinen asumistuki, eläkkeensaajan asumistuki, sotilasavustus, sotilasvammalain (404/1948) mukainen elinkorko ja täydennyskorko, kansaneläkelain (568/2007) mukainen leskeneläke ja lapseneläkkeen täydennysmäärä, toimeentulotuki, vian, vamman tai haitan perusteella maksettavaa erityisten kustannusten korvaus sekä työttömyysturvalain (1290/2002) mukainen liikkuvuusavustus.

Eduskunta hyväksyi 16.12.2025 hallituksen esitykseen HE 112/2025 vp sisältyvät lakiehdotukset. Tasavallan presidentti vahvisti yleistukea koskevat lait 16.1.2026. Sosiaali- ja terveysministeriö tiedotti asiasta 15.1.2026.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja yleistuen tarveharkinta

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen tavoitteena on, että työntekijät ja yrittäjät voisivat jatkaa pidempään työelämässä. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen saaja voi eläkkeellä ollessaan työskennellä. Yleistuki on työttömyyden aikaisen perustoimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu tuki, jota maksetaan työttömän työnhakijan työmarkkinoille hakeutumisen tai palaamisen edellytysten edistämiseksi ja parantamiseksi.

Osastopäällikkö
Liisa Siika-aho

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Ottaen huomioon, että yleistuen tarveharkinnan ulkopuolelle jäävät sosiaalietuudet ovat samat kuin voimassa olevassa työttömyysturvalaissa luetellut vastaavat sosiaalietuudet työmarkkinatuen tarveharkinnassa, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jättäminen yleistuen tarveharkinnan ulkopuolelle olisi muutos pitkään pääosin samansisältöisenä voimassa olleeseen työttömyyden ajan perusturvan tarveharkintaisuuden sääntelyyn. Kyse olisi myös periaatteellisesta poikkeuksesta yleistuen tarveharkintaan. Todetaan, että osittainen varhennettu vanhuuseläke on myös yleisen asumistuen määrään vaikuttavaa tuloa.

Yleistukilaki tulee voimaan jo 1.5.2026. Mikäli yleistuen tarveharkintaa muutettaisiin osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen osalta, sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan yleistukilain muutos ei ehtisi tulla voimaan samanaikaisesti 1.5.2026. Hallituksen esityksen valmistelu edellyttää virkavalmistelua, kuten kotitalouksiin, julkiseen talouteen, työllisyyteen ja toimeenpanoon kohdistuvien vaikutusten arviointia. Säädösehdotuksista pyydettävien kirjallisten lausuntojen antamiseen varataan aikaa vähintään kuusi viikkoa, ja lausuntoaika voi vain perustellusta syystä olla edellä mainittua lyhyempi.

Mikäli yleistuen tarveharkintaa muutettaisiin osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen osalta, muutoksen arvioidaan olevan merkityksellinen muun muassa perustuslain 6 §:ssä turvatu yhdenvertaisuuden ja 19 §:ssä turvatu perustoimeentulon turvan kannalta. Muutos asettaisi tarveharkintaisen yleistuen saajat erilaiseen asemaan sen perusteella, mitä tarveharkinnassa huomioitavaa tuloa he saavat työttömyyden aikana, ja erityisesti siinä tapauksessa, jos asiasta säädettäisiin yleistukilain siirtymäsäännöksellä rajaten kohderyhmää sen mukaan, milloin henkilöiden arvioidaan saaneen tiedon osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen vaikutuksesta yleistukeen. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen voi perua kolmen kuukauden kuluessa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen antamisesta. Todetaan yleisellä tasolla, että mahdollisuus perua maksussa olevia eläkkeitä aiheuttaisi eläkeoikeuksien uudelleenlaskentaa, minkä johdosta eläkepäätösten perumista on rajoitettu eläkelainsäädännössä.

Mikäli yleistuen tarveharkinnan muutos osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen osalta tulisi voimaan myöhemmin kuin 1.5.2026 ja muutosta sovellettaisiin takautuen 1.5.2026 alkaen, tämän arvioidaan aiheuttavan Kansaneläkelaitokselle lisätyötä yleistukipäätösten takautuvien korjausten vuoksi sekä lisäävän asiakasvies-tinnän tarvetta.

Yleistuen tarveharkinnan vaikutukset julkiseen talouteen

Yleistuki on huomioitu valtiontalouden kehyksissä tällä hetkellä seuraavasti.

	2026	2027	2028	2029
Yleistuki, milj. €	-2,5	-4,2	-4,2	-4,2
Valtio (33.20.52)	-1,8	-3,0	-3,0	-3,0
Kunnat	-0,7	-1,2	-1,2	-1,2

Tulorekisteristä tehdyn tarkastelun perusteella peruspäivärahan saajia sekä yli 55-vuotiaat työmarkkinatuen saajia, joilla osittainen varhennetun vanhuuseläke ylittäisi kuukausitasoisessa tarkastelussa yleistuen tarveharkinnan tuloajan 311 €/kk, oli vuoden 2025 aikana noin 2900 ja keksimäärin kuukaudessa noin 2000 henkilöä. Vaikutuksen ollessa täysimääräisesti voimassa tarveharkinnan vaikutus yleistukimenoihin olisi noin -4,1 miljoonaa euroa vuodessa. Yleistuki tulee voimaan 1.5.2026, jolloin ensimmäisen vuoden vaikutus olisi noin -2,4 miljoonaa euroa. Hallituksen esityksen 112/2025 vp julkisen talouden vaikutuksista on jäänyt huomioimatta osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen huomioiminen tarveharkinnassa ja täten kyseistä säästöä ei myöskään ole huomioitu vuoden 2026 talousarviossa.

Osastopäällikkö
Liisa Siika-aho

Eduskunnan sosiaali- ja terveystoimikunnalle

Valiokunta on pyytänyt arvion kustannuksista, jos yleistuen tarveharkintaa ei sovellettaisi niihin osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen saajiin, jotka ovat tehneet päätöksen osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle siirtymisestä ennen kuin on ollut tietoa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen vaikutuksista yleistuen tasoon. Jos haluttaisiin rajata yleistuen tarveharkinnan ulkopuolelle kaikki, joilla on ollut osittainen varhennettu vanhuuseläke maksussa vuonna 2025 tai sitä ennen, vuositason kustannusvaikutus jaksottuisi seuraavasti.

Kustannusvaikutus, mikäli osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ei huomioitaisi tarveharkinnassa henkilöillä, joilla on ollut maksussa osittain varhennettu vanhuuseläke ennen 1.1.2026:

	2026	2027	2028	2030
Yleistuki, milj. €	2,0	1,6	0,8	0,0
Valtio (33.20.52)	1,4	1,2	0,6	0,0
Kunnat	0,6	0,4	0,2	0,0

Yleistuen julkisen talouden vaikutuksissa on inhimillisen virheen takia jäänyt huomioimatta osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen huomioiminen tarveharkinnassa ja täten kyseistä säästö ei myöskään ole huomioitu vuoden 2026 talousarviossa tai vuoden 2026–2029 julkisen talouden suunnitelmassa.

Mikäli osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ei huomioitaisi tarveharkinnassa henkilöillä, joilla on ollut maksussa osittain varhennettu vanhuuseläke ennen 1.1.2026, olisi vaikutus talousarvioon ja julkisen talouden suunnitelmaan seuraava:

	2026	2027	2028	2030
Yleistuki, milj. €	-0,4	-2,5	-3,3	-4,1
Valtio (33.20.52)	-0,3	-1,8	-2,4	-3,0
Kunnat	-0,1	-0,7	-0,8	-1,1

Mikäli osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen huomioimiseen tarveharkinnassa ei tehdä muutoksia, olisi vaikutus talousarvioon ja julkisen talouden suunnitelmaan seuraava:

	2026	2027	2028	2030
Yleistuki, milj. €	-2,4	-4,1	-4,1	-4,1
Valtio (33.20.52)	-1,7	-3,0	-3,0	-3,0
Kunnat	-0,7	-1,1	-1,1	-1,1

Julkisen talouden vaikutus voidaan huomioida aikaisintaan vuoden 2026 toisessa lisätalousarviossa.